

“Wie in openheid en oprechtheid andere mensen tegemoet treedt, kan zich permitteren te acteren”

F. Meulenberg

“Hoewel een grafzerk ruimschoots groot genoeg is om, ingebonden in mos, de verkorte versie van een mensenleven te bevatten, zijn details altijd welkom”, las ik laatst in een roman. Ervan uitgaande dat elk mensenleven inderdaad, op zijn minst voor een deel, de moeite van een beschrijving waard is, reikt de spanwijdte van sommige levens veel verder. Zoals het leven van Marcel Jonkman, hoogleraar dermatologie, in het bijzonder blaarziekten, aan het Universitair Medisch Centrum Groningen.

Marcel Jonkman, Nationaal Park Torres del Paine, Patagonië, Chili. Er staat een krachtige wind die je niet ziet (Foto: Gerrie Veenstra, 2016).

De directe aanleiding voor het vraaggesprek is een kort mailbericht dat Jonkman eind augustus stuurde naar de bestuursvoorzitter van de NVDV: “Afgelopen dinsdag 21 augustus kreeg ik de diagnose inoperabel alvleesklierkanker met multiple levermetastasen. De prognose is weken tot maanden. De diagnostische fase duurde tien dagen en begon na een heftige

aanval van koude rillingen met koorts waarvoor ik met een ambulance naar het UMCG werd vervoerd. Dit versnelde het diagnostisch traject voor de vage buikpijn waarover ik voor mijn vakantie bij mijn huisarts had geklaagd. De ziekte is een sluipmoordenaar. Gewoon domme pech. Ogenscheinlijk tegen mijn natuur in vecht ik niet terug maar beweeg ik mee.

Ik accepteer mijn lot en voel me daarmee in balans. Mijn vrouw Gerrie en de drie kinderen zijn erg geschokt en omringen mij met hun liefde.”

Hoewel de eindaugustuswind van dit jaar zomerse temperaturen kende, trok onvermijdelijk een koude rilling over de ruggen van degenen die dit nieuws hoorden. Dat is de reden om samen met Marcel Jonkman terug te blikken op zijn leven, denken en werken. Met als misschien verrassende rode draad het spelelement, de intermenselijke transactie en het acteren door dokters.

JONGENSDROMEN

Wat wilde u, als jongen, later worden?

Kunt u zich dat nog herinneren?

“Ik wilde in de laagste klassen van de lagere school voetballer worden en in de hoogste klassen architect. De ‘digitale’ gebouwen van Expo 1970 in Osaka vond ik een inspiratie. Nu vind ik ze lelijk.” De belangstelling voor voetbal is inmiddels weggeëbd, en een voorkeur voor Messi of Ronaldo heeft hij niet. De architectuurliefde brandt nog wel degelijk, onderhuids, als een heidebrand. “Die gebouwen in Osaka waren invuloefeningen: je trekt wat lijntjes, kleurt de vakjes in – bij voorkeur digitaal met Peter Struycken – en klaar is het gebouw. Ik vind het nu allemaal te monotoon, te weinig verrassend, in beton dat van afstand op plastic lijkt. Dan veel liever het gebouw van het ministerie van VWS in Den Haag, met de twee zadeldaktorens. Dat ontwerp is van Michael Graves: serieus en speels plus zeer uitnodigend en toegankelijk.” Graves ontwierp ook mooie spullen voor het Italiaanse merk Alessi, zoals de fluitketel met een vogeltje als fluit.

Uiteindelijk werd het dermatologie. Was dermatologie tijdens uw studie een vroege of een late liefde?

“Eerst studeerde ik een jaar psychologie in Nijmegen, maar dat vond ik wetenschappelijk niet hard genoeg. In mijn eerste studie jaren geneeskunde wilde ik neurofysioloog worden in de voetsporen van Sir Charles Scott Sherrington. Nu lees ik het fascinerende boek *In Search of Memory* van Eric R. Kandell, over de zoektocht naar het biologische substraat van ons geheugen. Het boeit me nog steeds. Later in mijn studie wilde ik neuroloog worden, en toen neurochirurg. Studie van de menselijke hersenen stond destijds nog in de kinderschoenen toen ik mijn studie afrondde in 1984. In die jaren werden de grootste wetenschappelijke sprongen gemaakt in de immunologie, in de jaren daarna was het vooral de genetica die de boventoon voerde. De grote sprong in de humane hersenwetenschap komt naderbij maar waarschijnlijk pas nadat we ons verwonderd hebben over de effectieve maar bewerkelijke routes van kunstmatige intelligentie van *machine learning*. Iets waar ik mee bezig was met Nicolai Petkov van de RUG researchgroep *Intelligent Systems*. Vervolgens dacht ik om gynaecoloog te worden, of chirurg. Het was mijn promotor Aak Molenaar (vakgebied Medische Elektronenmicroscopie) die mij adviseerde als toekomstige wetenschapper een discipline te kiezen waarbij je ‘s nachts niet uit bed hoeft, ‘want, zo zei hij, dat is beter voor het denken van een wetenschapper’. En toen kwam de dermatologie in beeld. Zoals een bioloog zijn diemodel uitzoekt, zo zocht ik als toekomstig arts-onderzoeker een medische discipline die paste bij mijn interesses. Huid ligt

voor het oprapen; het is makkelijk beschikbaar voor biologische bestudering.”

RUIMTE EN LICHT

Ook in dermatologie bleef zijn voorliefde voor architectuur onmiskenbaar. Goede verlichting in de dermatologische onderzoekkamer is noodzakelijk. Alleen het allerbeste licht voldoet. Hij zorgde ervoor dat op de polikliniek dermatologie de aios met het beste zicht het vak dermatologie konden leren. Dermatologen hoeven slechts op de D-page-forum-actuele discussie de gedachtewisseling over licht te volgen.

Een multifunctionele ruimte was en is in zijn ogen voor het leerklimate onmisbaar op de polikliniek. Bij elke verbouwing en verplaatsing van de polikliniek was hij een groot voorvechter – die van geen wijken wist – dat die ruimte beschikbaar bleef voor de dermatologie in het UMC Groningen. In deze ruimte vonden de overdracht plaats, de besprekingen, het onderwijs, alsook de vrijdagmiddagborrels. Onmisbaar was een kathedraal waar de aios leerden hoe te presenteren: gestructureerd, to the point en altijd met correcte beschrijving van de onderliggende efflorescenties.

Jonkman legde de lat hoog voor zichzelf alsook voor zijn studenten, hij deelt graag over en weer kennis, en is ervan overtuigd dat een goed leerklimate annex randvoorwaarden kunnen zorgen voor een uitstekende opleiding.

Wat hebt u van uw voorgangers Klokke, Nater en Van der Meer overgenomen?

“Professor Klokke heb ik eigenlijk nooit direct ontmoet.

Van Johan Nater nam ik korte tijd het gebruik van potlood over. Jan van der Meer leerde me om niet bang te zijn voor systemische therapie. Nog steeds leren de aios in Groningen de toepassing van systemische therapie op een bovengemiddeld niveau. Moet ook wel bij blaarziekten, zou je zeggen. Wij hebben zelfs een hele zware pemfiguspatiënt met autologe beenmergtransplantatie genezen.”

Wat is er van uw jongensdroom in uw latere beroep als medisch specialist uitgekomen?

“Alles!” Een typerend Jonkman-antwoord, een korte, krachtige oneliner. Desgevraagd gaat hij op zoek naar enige nuance.

“Als student wilde ik al wetenschapper worden, maar ook een dokter die de beste zorg wilde bieden aan zijn patiënten. Mijn mogelijkheden namen toe naarmate ik eigen studenten en assistenten kreeg. Het was heerlijk hen te stimuleren en te inspireren, waarbij vertrouwen als basis diende. Vanuit dat vertrouwen kon ik steeds een tandje hoger schakelen. Vandaar dat ik durf te zeggen dat mijn jongensdroom van wetenschapper volledig is uitgekomen. In 1996 mocht ik naar Amerika voor onderzoek, in 2002 werd ik hoogleraar, 2003 afdelingshoofd en in 2004 opleider. De combinatie van taken was hard werken. Eigenlijk was het te veel en kon ik wat taken afstoten toen ik in 2012 met sabbatical ging. Ik ben het meest begaan met onderzoek doen, maar de kwaliteit van de consulten met patiënten ligt mij ook na aan het hart.”

HUID EN IDENTITEIT

Een dermatoloog is een orgaanspecialist.

Wat is voor u de meest intrigerende functie van de huid?

“Bescherming tegen externe trauma’s zoals mechanische,

chemische en fysische. Onze huid weerstaat krachten, vloeistoffen en temperaturen, maar tot op zekere hoogte. Als de huid eraf valt, zoals bij blaarziekten, staat de patiënt figuurlijk bloot. De huid geeft vorm, identiteit, sociale interactie en seksuele beleving.”

U bent gespecialiseerd in blaarziekten en u heeft het UMC Groningen doen uitgroeien tot een expertisecentrum van internationale faam. Wat was de oorsprong van uw belangstelling voor blaarziekten?

“Uit mijn promotieonderzoek naar kunsthuid bestudeerde ik het proces van epithelialisatie. Ik was gebiologeerd hoe de epitheel tong zijn route nam (op de grens van nat en droog) en een basale membraan maakte ter afscheiding van de dermis. Ik wilde de structuur van de basale membraan weten. In Groningen had Marcelus de Jong een immunofluorescentielab voor kleuring van de basale membraan. Het panel van antilichamen heb ik uitgebreid om de moleculaire oorzaken van epidermolysis bullosa te ontdekken. Reagentia kreeg ik van Arnoud Sonnenberg, NKI, die integrine alpha6-beta4 bestudeerde. Bij patiënten met junctionele EB met pylorus atresie is er een mutatie in de genen die coderen voor dit eiwit.”

Een paar jaar geleden hield u een voordracht voor de NVDV, waarin u vertelde dat u met het blaaronderzoek op een dood spoor zat en dat u het roer wilde omgooien. Wat bedoelde u met een dood spoor? En hebt u het roer omgegooid?

“Dat betrof het kweken van revertante huidcellen. Het lukte ons niet COL7A1-revertante keratinocyten in voldoende mate

te behouden tijdens kweken voor huidtransplantatie. We zijn toen overgegaan op RNA exon skipping met allel-specifieke oligonucleotiden (AON). Ons onderzoek toont aan dat we daarmee type VII-collageen weer tot expressie kunnen brengen na systeembehandeling in een gehumaniseerd muizenmodel. De effectiviteit om de huidcellen te verkrijgen is nog te laag, maar daarvoor hebben wij ‘Skinlander’ bedacht, een molecuul dat geneesmiddelen zoals AON’s via de bloedbaan naar keratinocyten brengt en deze in de cel achterlaat. Hiervoor heb ik de startup Philae Pharmaceuticals bv opgericht.”

Hoe komt het dat de publieke opinie nauwelijks tot geen weet heeft van de aandoening, laat staan van het enorme effect ervan op het leven van een patiënt?

“Dat ben ik toch niet helemaal eens met je. De naam ‘vlinderziekte’ voor EB is al wel bekend bij het grote publiek door optredens van patiënten in late night shows en in documentaires. De bulleuze auto-immuunziekten zijn veel minder bekend. Daar is qua bekendheid nog wel wat te bereiken.”

BIJBLIJVEN

Welke patiënt is u – na al die jaren – het meest bijgebleven en waarom?

“Dat is toch wel de eerste EB-patiënt die me bij het eerste consult vertelde goede huidplekken te hebben waar geen blaren ontstaan. Ik vond met immuunkleuringen dat BP180 weer tot expressie kwam in de goede huid. Het genetisch principe van deze vorm van natuurlijke genterapie heb ik revertant mozaïcisme genoemd, een begrip dat ik opdeed met een

Gerrie (33) met Rutger (1) en Lotte (3) bij vertrek naar Narbonne met autoslaaptrein in Den Bosch, 1992.

KNAW-fellowship aan Jefferson University in Philadelphia. Deze patiënte heb ik bij het volgende consult met een boeket bloemen ontvangen; iets dat ik nooit eerder deed.”

Wat beschouwt u als uw mooiste publicatie? En waarom?

“Dat is de ontdekking van revertant mozaïcisme in 1997 in *Cell*. In *Cell* staan fundamentele functionele celbiologische studies, en voor deze translationele studie van een clinicus is dat bijzonder.”

Wie kranten leest, krijgt de indruk dat ontdekkingen in de geneeskunde elkaar pijlsnel opvolgen. Voor artsen is het evident dat de werkelijkheid van alledag behoorlijk weerbarstiger is. Twee jaar geleden stond in *Nature* een artikel over een experimentele behandeling die op het nippertje het leven redde van de zevenjarige Hassan, een jongen met de aangeboren en vaak dodelijke huidziekte junctionele epidermolysis bullosa. Dankzij gentherapie op zijn eigen gekweekte huidcellen kreeg hij weer een nieuwe, gezonde huid. Was dat een doorbraak waar u op hoopte?

“De studie was eind 2017 in *Nature* gepubliceerd, nog geen jaar geleden. De doorbraak was dat grote oppervlakten met succes konden worden getransplanteerd van zijn eigen viraal-gemodificeerde *LAMB3*-mutante keratinocyten. Ik heb vervolgens mijn meest problematische *LAMB3*-patiënt aan dit team in het Italiaanse Modena aangeboden. Deze patiënt had huiddefecten rond de anus waarvoor colostomie noodzakelijk was. Het colostoma geeft nu ook problemen. De kweekfaciliteit in Modena heeft deze patiënt echter afgewezen vanwege het risico op mislukking. De doorbraak is dus nog niet robuust genoeg om alle patiënten ten goede te komen.”

U bent 41 jaar lang verbonden aan de RUG waarvan 35 jaar als arts in het UMC Groningen. U bent arts, dermatoloog, onderzoeker, hoogleraar, onderwijsgever, opleider en promotor. Welke rol ligt u het meest na aan het hart?

“Die van onderzoeker; ik wil graag weten hoe het zit. Met Hendri Pas vorm ik sinds 1994 een gouden koppel in de studie naar blaarziekten. We vulden elkaar aan: labman versus clinicus, afwachtend versus richtinggevend, creatief versus productief. Het werken in teams met promovendi verhoogde onze output. Zij genereren data die onontbeerlijk zijn voor het onderzoek en leren dan een publicatie te schrijven. De charme is dat het mensen zijn met soms overmoed of in wanhoop die je dan op koers mag houden.”

“De tweede rol die mij na ligt is die van arts. Het focus keer op keer bij de patiënt leggen, dat is een kunde. In de psychodermatologie, waar ik ongewild inrolde door de vele patiënten met blaarartefacten die ik zag, is dat contact uitgegroeid tot een ware kunst. Die inzichten heb ik op tijd kunnen overdragen. Ik heb veel vertrouwen in Barbara Horváth die de taak als waarnemend afdelingshoofd op 6 september van mij overnam. Loslaten is niet zo moeilijk als je vertrouwen hebt in jezelf en in anderen. Dat heb ik ook laten zien toen ik de afdeling in 2012 voor zes maanden verliet voor een sabbatical naar Indonesië, Nieuw-Zeeland, en Nepal. Achteraf zijn Gerrie en ik zo gelukkig dat we dat op tijd hebben gedaan. Niet wachten, gewoon doen!”

Bovenstaand antwoord zal zijn assistenten mogelijk verrassen omdat Jonkman voor hen vooral als opleider in het geheugen staat gebrand. Als verbinder ook. Hij was groot voorstander en

aanjager van regelmatige afdelingsuitjes, jaarlijkse kerstborrels en elke vrijdagmiddag wijn drinken met de aios. In zijn tijd als opleider kwamen traditioneel elke koninginnenavond de aios uitgebreid bij hem en Gerrie eten en borrelen. Elk jaar koos hij een ander thema. Zo ontstond er verbinding tussen de verschillende disciplines op de afdeling. Het afdelingsuitje met wadlopen heeft op de vakgroep een legendarische status bereikt, alsmede het meest recente uitje dit jaar over het blotevoetenpad. De zorg kan echter niet louter rusten op feesten en uitjes.

Geen hoogleraar kan zich onttrekken aan de bureaucratie in de zorg. Aan welke andere dingen in de Nederlandse gezondheidszorg kunt u zich gruwelijk ergeren?

“Ik maak mij ernstig zorgen over het smoren van onderzoek door wet- en regelgeving. Denk aan de AVG met individuele instemming voor gebruik van oude restweefsels, afdelingscommissies voor ethische beoordeling van niet-WMO-plichtig onderzoek, certificering van promotores die al jaren ervaring hebben. Allemaal flauwekul die de vaart uit onderzoek haalt. Heel frustrerend.”

En hoe uit zich die ergernis dan?

“Onprettige zaken maak ik liever eerst af zonder veel inspanning. Ik bewaar het toetje voor het laatst. Pijnpunten komen anders steeds terug. Eigenlijk wil je ervoor wegluchten. Gewoon afzien tot aan mijn pensioen. Dat hoeft nu niet meer.”

EMOTIES EN ZELFBESCHERMING

Wat is uw favoriete boek, film of muziek en waarom?

“Mijn favoriete TV-serie was *Floris* met Rutger Hauer.” Een verrassend antwoord, want het lijkt er sterk op dat hier een romanticus spreekt die bij hoog en laag wenst vol te houden geen romanticus te zijn. Aanvankelijk ontwijkt hij dit issue: “De verbeelding van de Middeleeuwen in Nederland en *Floris'* avonturen waren toen machtig voor mij. Mijn zonen Rutger en Floris zijn naar de hoofdpersoon vernoemd. Een favoriet boek is *De ontdekking van de hemel* van Harry Mulisch. De hoofdpersoon is Max Delius, sterrenkundige. Ik werd op de middelbare school Max genoemd omdat er vijf Marcellen in mijn klas zaten. De roepnaam Max nam ik mee naar de universiteit en ik liet deze weer varen voor Marcel bij mijn eerste publicatie in 1986 die ging over een kunsteileider.”

“Rutger Hauer speelde een romantische held, natuurlijk. Weet je, het heeft allemaal met emoties te maken. Ik heb een emotionele uitstraling, maar professioneel gedraag ik mij wat formeel uit zelfbescherming. Die noodzaak tot zelfbescherming valt weg nu ik in een terminale levensfase zit. Meer dan ooit besef ik dat het hele leven juist draait om emoties en hoe mensen zich tot elkaar verhouden. Hoe zij met elkaar interacteren. Dat geldt ook voor het arts-patiëntcontact in het bijzonder die met patiënten met dermatitis artefacta. Zij werken immers niet mee aan hun genezing. De kunst is om daarbij louter met houding en ogen de patiënt te laten merken dat je het weet en doorhebt maar dat hij op je kan vertrouwen. De patiënt voelt dat dan. Dat is een wonderbaarlijk spel zonder dat de patiënt gezichtsverlies lijdt.”

Welke levenslessen heeft u geleerd?

“Ken uzelf. Dat prijkt boven de tempel van Apollo in Delphi. En blijf in jezelf geloven. Het maakt je minder afhankelijk van

Blaarkoppen (Karel Buskes, 2004).

de mening van anderen. Je krijgt er ruimte van zodat je beter in staat bent te luisteren naar anderen. 'Niets doen', is het advies dat ik managers wil geven." Hij licht toe: "Managers lijden aan incidentpolitiek met bijbehorende controledwang. Ik zou willen dat managers vooral niet 'iets' doen, want de ervaring leert dat problemen zich dan vanzelf oplossen."

U bent geen rolmodel voor een arts-bestuurder ...

"Ik gruw daarvan. Ik ben een inhoudelijk manager die in volstrekte openheid en eerlijkheid collega's en patiënten benadert. Wie met mij te maken krijgt, weet precies waar hij of zij aan toe is. Ik ga niet in commissies en besturen zitten. Daarvoor heb ik geen geduld. Toen ik voor de bibliotheekcommissie werd gevraagd heb ik 'ja' gezegd zodat ik mijn portie had gedaan."

En heeft u ook iets afgeleerd, wat immers ook een vorm van leren is ...

"Het is heel moeilijk om iets af te leren, zoals te directe communicatie. Daar heb ik een handje van. Afleren is ook een vorm van zelfafwijzing. Mooier is dat je je fouten kan erkennen en ze probeert te voorkomen of te excuseren."

Jonkman geniet enige faam vanwege zijn temperament. Dit doet vermoeden dat er iets extraverts in hem schuilgaat, dat zich daarnaast ook uit in wervelende danspartijen op NVDV feesten. Menig vrouwelijke dermatoloog was beducht voor hem op de dansvloer. Hij schaterlacht: "Laat ik vooropstellen dat ik beter contact leg met vrouwen dan met mannen. Verder dans ik gewoon graag. En je kunt zeggen wat je wilt: menige dermatologe wist ik de dansvloer op te krijgen, al geef

ik grif toe dat het niet altijd lukte. Ik ben gewoon straight. Dansen is natuurlijk ook een vorm van interactie, met de tango als top: binnen de strakke regels van de tango ontspint zich een zinderend spel van subliminale communicatie. Ik vind dit fascinerend." Alsnog volgt een verzuchting met een lifflafje spijt: "Ik heb het geprobeerd, de tango leren, helaas is dat niet gelukt."

Zijn er ook dingen waarvan u spijt hebt gekregen?

"Spijt heb ik van dat ik in het begin van mijn hoogleraarschap te veel zaken alleen wilde oplossen. Dat had, denk ik, te maken met een hoge mate van verantwoordelijkheid. Je leert met de jaren dat je beter niet alles zelf doet." Jonkman houdt van structuur en orde. Onlosmakelijk met de lunchbesprekingen op maandagmiddag is de Alessi sinaasappelschiller. Om de sinaasappel grondig te ontdoen van alle schillen en velletjes vooraleer die te nuttigen. Daarnaast smeert hij stevast SPF factor 85 op de huid, is hij een verwoed zeiler en golfspeler en gaat hij ieder jaar met het gezin op wintersportvakantie. Zijn werkkamer past bij zijn reputatie: altijd keurig. Koffertje, waar hij altijd mee op de fiets naar het ziekenhuis kwam, links bij het raam, Nespresso-apparaat in de andere hoek, de vulpen op het bureau, een schrift om notities in vast te leggen, het grote beeldscherm aan de muur voor wetenschappelijke besprekingen of videoconferenties, het opvallende schilderij van Karel Buskes met Groninger blaarkoppen tegenover zijn bureau en werktafel en een prachtige familiefoto met een jeugdige Gerrie aan de muur. Ordelijk, overzichtelijk, met die kleine kanttekening dat zijn geliefde vulpen soms ook lekte.

Waar kijkt Marcel Jonkman met trots op terug?

Dat blijken vooral dingen die hij voor de Nederlandse dermatologie heeft ontwikkeld:

- Nederlandse Vereniging voor Experimentele Dermatologie (1999);
- Blaarcursus in Groningen (2000);
- Manpowerplanning opleidingscapaciteit (2005, 2007);
- Mentorstipendium programma (2009);
- Herstructurering COCOM (2009);
- COCOM cursus Blaarziekten, Efflorescentieeler geharmoniseerd, Elektronenmicroscopie huid (2010);
- Dermatologedagen in Papendal (2009-2012);
- Wetenschappelijke vergaderingen in Groningen met de viering van het 100 jarig jubileum in 2013 als hoogtepunt;
- Heel veel telefonische consultaties voor collegae met blaarpatiënten.

De werkkamer van Marcel Jonkman aan het UMC Groningen.

MIEREN OP DE AARDKLOOT

Heeft u nog een boodschap voor de NVDV of voor dermatologen? Wat ziet u als kansen en wat als bedreigingen?

“Ga mee met de ontwikkelingen: sinds de jaren '90 van de vorige eeuw werden we orgaanspecialist en sinds de jaren '10 van deze eeuw ook systeemspecialist met 'targeted therapies'. De toegevoegde waarde van de dermatoloog is niet alleen bekwaam zijn in verrichtingen bij huidziekten, maar dat we de huid ook begrijpen. Dat onderscheidt ons van andere specialismen.”

Hoe belangrijk is liefde in uw leven?

“Wat over blijft, is liefde. Dat is wat ik voel op weg naar het einde van mijn leven. Liefde voor jezelf en anderen, liefde van anderen.” De fameuze Engelse filosoof Bertrand Russell schreef in de inleiding van zijn autobiografie dat hij gedreven werd door 'een dorst naar kennis, een verlangen naar liefde en een diep mededogen met het lijden van de mens.' Jonkman lijkt zich hierbij aan te sluiten met de toevoeging: “Compassie met het lijden van mensen. We rennen maar als mieren over deze aardkloot en streven hoge doelen na. De motieven zijn soms duister zoals angst en afgunst. Nu mijn levensavond is ingegaan, merk ik dat verbinding voor mij veel betekent, daar stroomt liefde doorheen.”

Ieder mens ondergaat in het leven minstens één gedaante-
verwisseling. Zo oogde Jonkman aan het begin van zijn
carrière als een klassieke hoogleraar: nette pantalon, dito
overhemd met af en toe een stropdas. De laatste jaren veran-
derde die look: witte sneakers, merk Stan Smith, onder jeans
en afgerond met een modieus lederen jasje van Italiaanse snit.
Voor wie het niet weet: Stan Smith is een beroemde tennis-
speler uit het verleden met enkele grandslamtitels op zijn
naam. Diezelfde Stan Smith betreurde het onlangs zeer dat
zijn naam in de sportgeschiedenis niet zal voortleven als
tennisser, maar als schoen.

Hebt u een droom gekoesterd die, helaas, niet is uitgekomen? Dat kan iets heel kleins zijn, hoor.

“Op de middelbare school wilde ik podiumkunstenaar worden. Die laatste droom heb ik gesublimeerd: in mijn voordrachten en colleges ben ik enigszins dramatisch om de zoete aandacht van het publiek te oogsten.” Een hoogleraar als circusartiest? Zou het? “Al het menselijk handelen bestaat uit transacties, vaak non-verbaal. In mijn werk voelde ik mij vaak een acteur met onvoldoende talent, alleen al omdat ik de teksten niet goed uit mijn hoofd leerde. Acteren wil niet zeggen dat je onecht bent. Wie in openheid en oprechtheid andere mensen tegemoet treedt, kan zich permitteren te acteren. Je toont jezelf aan de ander, en uit alles in je houding spreekt dat je vooral goed wilt doen voor die ene individuele patiënt.”

Naschrift van Marcel Jonkman:

“Ik dank alle collega's (i.o.) voor de hartverwarmende reacties die Gerrie en ik mochten ontvangen per brief, kaartje, e-mail, CD of met bloemen. Kon dit maar altijd zo doorgaan.”

CORRESPONDENTIEADRES

Frans Meulenberg

E-mail: f.meulenberg@nvdv.nl